

STORTINGET

Innst. 311 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:173 S (2022–2023)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Geir Jørgensen, Bjørnar Moxnes og Mimir Kristjánsson om å ikke fornye utenlandskabler

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen om at søknad fra Statnett om utenlandsforbindelser til Danmark legges fram til behandling for Stortinget.
2. Stortinget ber regjeringen ikke fornye eksisterende kabler til Danmark når de når sin tekniske levetid. Om Danmark ønsker fornyelse, kan regjeringen benytte anledningen til å reforhandle styringen av utenlandskabler med EU.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal, lederen Marianne Sivertsen Næss og Hadia Tajik, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Siv Mossleth, Ole André

Myhrvold og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Representantforslag 173 S (2022–2023) fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Geir Jørgensen, Bjørnar Moxnes og Mimir Kristjánsson om å ikke fornye utenlandskabler.

Komiteen viser til at de to eldste utenlandskablene til Danmark forventes å nå sin tekniske levetid om få år. Komiteen understreker at eventuelle søknader om nye anleggskonsesjoner for utenlandsforbindelser behandles av norske energimyndigheter.

Komiteen viser til at Norge har hatt utenlandsforbindelser kontinuerlig siden 1960, og at det per i dag er 17 utenlandsforbindelser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at det europeiske og nordiske kraftmarkedet er tett knyttet sammen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti mener integrasjon i det europeiske og nordiske kraftmarkedet har vært positivt for Norge gjennom en styrket forsyningssikkerhet og en mer effektiv kraftutnyttelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil påpeke at Statnett ikke har fattet en beslutning om hvorvidt de to eldste utenlandskablene til Danmark skal fornyes, og at det derfor ikke foreligger en søknad om anleggskonsesjon til behandling hos energimyndighetene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser videre til Hurdalsplattformen og understreker at det ikke skal godkjennes nye mellomlandsforbindelser til utlandet denne perioden. Disse medlemmer viser til at regjeringen har avslått søknaden om utbygging av North-Connect mellom Norge og Skottland. Disse medlemmer mener dette var en korrekt beslutning med bakgrunn i de erfaringene som er gjort i forbindelse med idriftsettelsen av North Sea Link og NordLink og deres konsekvenser for det norske kraftmarkedet og den nasjonale forsyningsikkerheten.

Disse medlemmer mener det i dagens situasjon med høye priser og energiknapphet i Europa er nødvendig å ta grep for å styrke norsk forsyningsikkerhet og skjerme norske forbrukere for de høye kraftprisene. Disse medlemmer viser til at regjeringen har innført en strømstønadordning for husholdninger, frivillighet og landbruk, og at annet spesielt utsatt næringsliv har blitt støttet gjennom energitilskuddsordningen. Regjeringen har styrket satsingen på energieffektivisering i norske husholdninger, med spesiell vekt på lavinntektshusholdninger. Videre har regjeringen presentert en ny styringsmekanisme, som skal bidra til å styrke den norske forsyningsikkerheten i en tid med usikkerhet i det europeiske kraftmarkedet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at våre naboland gjennom mange år i stor grad har vært preget av termiske kraftverk og i noen grad uregulerbar, fornybar energi. Norge har derfor hatt en felles interesse med våre naboland i å utveksle kraft mellom landene. Kraftutvekslingen gjennom mellomlandsforbindelsene har lenge tjent Norge godt og har til tider vært nødvendig for å sikre god forsyningsikkerhet i det norske kraftnettet. Disse medlemmer vil vise til at energisituasjonen har endret seg, og at regimeskiftet innen energi som har blitt gjennomført i flere europeiske land, deriblant Danmark, har gitt økt volatilitet, ubalanse og kostnadsnivå og store utslag for norske kraftpriser og kraftbalanse. Disse medlemmer vil påpeke at det ikke er Norges eller norske strømkunders ansvar å beskytte europeiske land mot konsekvensene av deres egen feilslåtte energipolitikk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti viser til

svaret fra statsråden angående forslagene, hvor det blant annet står:

«Statnett opplyser at foretaket mest sannsynlig vil ta stilling til reinvestering i de to Skagerak-forbindelsene innen 2025, og forutsetter at det vil være behov for myndighetsbehandling.»

Disse medlemmer mener dette er en sak som fortjener å bli godt opplyst før vedtak fattes. Derfor vil disse medlemmer vente til Statnett har kommet med sine vurderinger før det tas stilling til både videre saksgang og framtiden til disse forbindelsene.

Disse medlemmer påpeker at på dette tidspunkt vil også strømprisutvalget ha kommet med sin rapport.

Komiteens medlem fra Rødt understreker at kraftutvekslingen har endret karakter de siste tiårene, fra utveksling til mer ensidig eksport gjennom utenlandskabler, som har blitt bygget av kommersielle årsaker. Den økte eksportkapasiteten gjør det norske kraftsystemet mer sårbart for prissmitte, mens de kraftpolitiske valgene vi tar, får mindre påvirkning på forholdet mellom tilbud og etterspørsel her hjemme. Begge de to utenlandskablene NordLink til Tyskland og North Sea Link til England bidro til å øke strømprisene i Norge. Dermed ble de også regnet som «samfunnsøkonomiske lønnsomme» i et regnskap som tok større hensyn til produsentene enn til forbrukerne. I Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) vurdering av den omsøkte, og nå avviste, utenlandskabelen NorthConnect er det også økt strømpris i Norge som bidrar til at utenlandskabelen regnes som «samfunnsøkonomisk lønnsom».

Dette medlem frykter at de høye strømprisene svekker konkurransefortrinnet til norsk industri som baserer seg på billig, fornybar kraft. Samtidig øker tette tilknytning til større markeder presset på naturen, fordi det skal bygges ut stadig mer kraft for å forsyne disse markedene (som Norge uansett ikke har noen sjanse til å mette).

Dette medlem viser til statsrådets uttalelse til representantforslaget, datert 18. april 2023. Departementet forventer at søknaden om å bygge nye kabler til Danmark vil komme innen 2025. Det er dermed stor sannsynlighet for at denne regjeringen, gjennom NVE, vil måtte ta stilling til søknaden. I diskusjoner om de siste utenlandskablene til Tyskland og Storbritannia har ledende politikere fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet uttrykt stor skepsis til avgjørelsene som i sin tid ble fattet, om å bygge flere kabler. Statsråd Terje Aasland har selv uttalt at

«utenlandskablene har gitt prissmitte, og med det vi vet i dag er det usikkert om Stortinget ville sagt ja til dem» (Nettavisen, 30.1.2023).

Problemet med denne uttalelsen er at det ikke var Stortinget, men regjeringen som sa ja til disse kablene. Det er like fullt et argument for at Stortinget bør få avgjøre om det skal bygges nye kabler til Danmark, slik at saken blir gjenstand for en bredest mulig debatt.

Dette medlem viser videre til Energikommisjonens rapport NOU 2023:3, der det er enstemmig anbefalt at myndigheten for behandling av utenlandsforbindelser mellom Norge og andre nordiske land vurderes flyttet fra Norges vassdrags- og energidirektorat til Olje- og energidepartementet. Dette er, etter dette medlems syn, en forbedring. I dagens situasjon kreves det imidlertid en enda grundigere behandling av om det skal bygges nye kabler. Derfor bør slike søknader legges frem for Stortinget.

Dette medlem understreker dessuten at hvis ikke konsesjonene fornyes slik det er i dag, kan dette brukes som et utgangspunkt for forhandlinger med EU om bruken av utenlandskablene – for å styrke forsyningssikkerheten og dempe prissmitten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om at søknad fra Statnett om utenlandsforbindelser til Danmark legges fram til behandling for Stortinget.»

«Stortinget ber regjeringen ikke fornye eksisterende kabler til Danmark når de når sin tekniske levetid. Om Danmark ønsker fornyelse, kan regjeringen benytte anledningen til å reforhandle styringen av utenlandskabler med EU.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne mener kraftutveksling styrker forsyningssikkerheten, og at Norge helt siden 1960-tallet har vært tjent med et nært kraftsamarbeid med våre naboland. Disse medlemmer fremhever at denne situasjonen ikke er endret som følge av kraftkrisen Europa har stått i. Disse medlemmer viser til at kraftutveksling er viktig for å sikre et effektivt kraftsystem som er rigget for å håndtere energiomstillingen og klimaomstillingen Norge og Europa skal gjennom. Disse medlemmer viser til Statnetts analyser som tilsier at Norge kan få kraftunderskudd fra 2026. Disse medlemmer viser til NVEs siste kraftmar-

kedsanalyse, som peker mot at vi kan forvente høyere kraftpriser i Norge framover enn det vi har sett historisk. Dette kommer blant annet av at vi forventer en vedvarende høy CO₂-pris i årene framover. I tillegg har Russlands folkerettsstridige angrepskrig på Ukraina og EUs styrkede satsing på klima- og energiomstillingen ført til store endringer i kraftmarkedet på kort tid. Disse medlemmer påpeker i det videre at NVE fremhever at kraftprisene øker mot 2030, men faller på lengre sikt i takt med at den fornybare produksjonen i Europa øker. Dette står seg trolig, selv om krigen i Ukraina har endret bildet noe.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne mener eventuelle søknader om anleggskonsesjoner for utenlandskabler til Danmark må godkjennes. Disse medlemmer mener NorthConnect, som regjeringen har avslått konsesjon til, bør bygges. Disse medlemmer påpeker at mange vindkraftprosjekt, både på land og offshore, er under planlegging og bygging i Skottland, dit kablen skulle gå. En bygging av NorthConnect ville økt forsyningssikkerheten, og over tid kunne den gitt lavere strømpriser i Norge.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen om at søknad fra Statnett om utenlandsforbindelser til Danmark legges fram til behandling for Stortinget.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen ikke fornye eksisterende kabler til Danmark når de når sin tekniske levetid. Om Danmark ønsker fornyelse, kan regjeringen benytte anledningen til å reforhandle styringen av utenlandskabler med EU.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:173 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Geir Jørgensen, Bjørnar Moxnes og Mímir Kristjánsson om å ikke fornye utenlandskabler – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 2. mai 2023

Marianne Sivertsen Næss

leder

Ola Elvestuen

ordfører

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen
0026 OSLO
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1941-

18.04.23

Representantforslag 173 S (2022-2023) om ikke å fornye utenlandskabler

Jeg viser til brev fra Stortinget av 29. mars 2023 vedlagt representantforslag 173 S (2022-2023) fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Geir Jørgensen, Bjørnar Moxnes og Mímir Kristjánsson. Representantene fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen om at søknad fra Statnett om utenlandsforbindelser til Danmark legges fram til behandling for Stortinget.
2. Stortinget ber regjeringen ikke fornye eksisterende kabler til Danmark når de når sin tekniske levetid. Om Danmark ønsker fornyelse, kan regjeringen benytte anledningen til å reforhandle styringen av utenlandskabler med EU.

For å bygge, eie eller drive anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi, kreves konsesjon etter energiloven § 3-1. For å eie eller drive utenlandsforbindelser kreves det i tillegg en særskilt konsesjon etter energiloven § 4-2. Myndighet til å gi konsesjon etter energiloven § 4-2 ligger hos departementet. Energilovens formål er å sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

Statnett opplyser at foretaket mest sannsynlig vil ta stilling til reinvestering i de to Skagerak-forbindelsene innen 2025, og forutsetter at det vil være behov for myndighetsbehandling. Olje- og energidepartementet vil ta stilling til saken hvis vi får den til behandling. Det er foreløpig uvisst når dette skjer.

Bakgrunnen for representantforslaget er kraftsituasjonen og strømprisene i Sør-Norge det siste halvannet året. Regjeringens målsetting er å finne gode løsninger som gjør at folk kan være trygge på at det er tilstrekkelig med rimelig energi tilgjengelig. På kort sikt har vi prioritert å få på plass gode stønadsordninger til husholdninger, frivillighet og landbruk. Vi gjennomfører tiltak for å øke tilgangen på nett og kraftproduksjon innenlands, og for å utløse potensialet for energieffektivisering på forbrukssiden. Vi har gjenåpnet konsesjonsbehandlingen for vindkraft på land, og har lyst ut de første konkurransene om prosjektområder til havvind. Saksbehandlingskapasiteten i NVE og OED er styrket gjennom økte bevilgninger i statsbudsjettet. Regjeringen har også lagt frem en styringsmekanisme som skal trygge forsyningssikkerheten. Det jobbes nå med nødvendig lov- og forskriftsendringer for at denne skal kunne tre i kraft til neste vinter.

Regjeringen har satt ned et ekspertutvalg som skal se på og vurdere ulike modeller som kan bidra til mer stabile og forutsigbare strømpriser som samtidig sikrer investeringer i fornybar energi. Utvalget skal se på disse modellene innenfor handlingsrommet i EØS-avtalen. Det er naturlig at utvalget også ser på hvordan forhold i de andre europeiske landene kan påvirke prisdannelsen på kraft i Norge. Utvalget skal levere sin rapport til regjeringen innen 15. oktober. En slik utredning av strømmarkedet vil gi bedre grunnlag for å ta gode beslutninger på lang sikt, herunder også når det gjelder behandling av eventuelle framtidige saker om utenlandskabler.

På denne bakgrunn anbefaler jeg at Stortinget ikke ber regjeringen gjennomføre disse forslagene.

Med hilsen

Terje Aasland

